

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 447/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen hallitusohjelman kirjauksesta vieraannuttamiseen liittyen

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Inka Hopsun /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 447/2025 vp:

Miten hallitus aikoo edistää sosiaali- ja terveysministeriön teettämän selvityksen kirjausta, jotta erotilanteiden jälkeiset vieraannuttamistilanteet voitaisiin helpommin tunnistaa ja jotta niitä voitaisiin ehkäistä nykyistä paremmin ja

miten hallitus varmistaa, että sosiaalihuollolla ja järjestöillä on riittävät resurssit tukea perheitä erotilanteissa tulevien oikeusriitojen ehkäisemiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kysymys liittyy hallitusohjelman kirjauksiin: ”ehkäistään pitkittyneitä huoltajuusriitoja ja vieraannuttamista sekä parannetaan lapsen etua edistämällä sovittelua huoltajuuskiistoissa” sekä ”edistetään lasten oikeuksien toteutumista yhteiskunnan kaikilla sektoreilla. Selvitetään mahdollisuudet parantaa lapsen asemaa vaikeissa erotilanteissa ja oikeusprosesseissa. Edistetään lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa vahvistamalla lähivanhemman myötävaikutusvelvollisuutta etävanhemman tapaamisoikeuden toteutumiseen ja ehkäisemällä ns. vieraannuttamista.”

Näitä hallitusohjelman kirjauksia toteuttaa kysymyksessä esiin tuotu kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelmaan sisältyvä toimenpide laatia selvitys vaativista erotilanteista ja palvelujärjestelmästä. Selvityshenkilöryhmä on tuottanut yhteensä 31 ehdotusta siitä, millä toimilla järjestelmää (palvelut ja päätöksenteko) ja sääntelyä voidaan parantaa. Useiden ehdotusten toteuttaminen selvityksessä vaativan vielä jatkotyötä, muun muassa lainsäädännön uudistamisen tarpeiden tarkempaa arviointia.

Kysymykseen vieraannuttamisesta liittyy sekä laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) että sosiaalihuoltolaki. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin tehtiin vuoden 2019 lainuudistuksen yhteydessä monia muutoksia, joiden tavoitteena on ollut ehkäistä vieraannuttamista ja edistää lapsen tapaamisoikeuden toteutumista. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti selvittää parhaillaan lainmuutosten vaikutuksia seurantatutkimuksessa,

joka valmistuu kesäkuussa 2026. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien asioiden käsittely on myös yksi oikeudenkäytön kehittämiskohteista niin kutsutussa Oikeuslaitostyöryhmässä, jonka oikeusministeriö on asettanut 31.12.2027 päättyvälle toimikaudelle.

Sosiaalihuoltolain uudistamiseksi on asetettu työryhmä, jonka toimikausi päättyy tammikuun lopussa 2026. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvia perheoikeudellisia ja perheen tuen kokonaisuuksia.

Osa selvityshenkilöryhmän ehdotetuista toimenpiteistä on jo edennyt toteutukseen. Esimerkiksi lasten ja nuorten oikeuspsykologisten / oikeuspsykiatristen yksiköiden (nk. Barnahus) työtä sääntelevää lakia ollaan uudistamassa, ja tässä valmistelussa on huomioitu työryhmän ehdotuksia lapsen kuulemiseen sekä muiden lasten kanssa työskentelevien koulutukselliseen ja konsultoiivaan tukeen liittyen. Myös kansallinen Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma vuosille 2026–2033 on julkaistu, ja tämä suunnitelma sisältää selvitysryhmän ehdottaman lapsirauhariikoksesta säätämistä selvittämisen toimenpiteen.

STEAn avustusehdotuksessa vuodelle 2026 esitetään sosiaali- ja terveysjärjestöille avustusta eroauttamisen eri muotoja sisältäviin toimintoihin 27 järjestölle, 27 eri avustuskohteeseen yhteensä noin 5,2 miljoonaa euroa.

Helsingissä 7.1.2026

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen